

Izbija vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawdale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawdale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

CHICAGO, ILL., PETEK, 22. DECEMBRA (DEC. 22), 1939
Subscriptions \$6.00 Yearly
STEV.—NUMBER 249
Cena lista je \$6.00
Entered as second-class matter January 16, 1935, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Stalin je dobil dvojni poraz kot darilo za svoj rojstni dan!

Rusi utrpeli velike izgube v bitkah s finskimi brambovci na skrajni severni fronti. Dvajset ruskih bombnikov sestreljenih v napadih na finska mesta. Nemci zadržali bojna letala, katera je Finska kupila v Italiji

HELSINKI, 21. dec.—Sovjetske čete na vzhodni karelijski fronti v okolišču Pielinenkega jezera so bile danes vržene nazaj, ko so finski brambovci ponovno zdrobili sovjetske napade, izvršene v silnem mrazu pod ničlo. Istočasno so Stalinove čete zapustile zaseden teritorij na skrajnem finskem severu in se smaknile nazaj do ruske meje. Sovjetski letalci so danes metali bombe na Helsinko in 20 drugih finskih mest. Sovjetske bombe so zadele več bolnišnic in zavod za slepce med drugimi poslopji in povzročile so veliko materialno škodo, toda ubile so le okrog 30 oseb kolikor je doslej znano.

MOSKVA, 21. dec.—Moskovski listi so izšli v svečanih izdajah in bili so polni proklamacij in slavospevov k 60. rojstnemu dnevu diktatorja Stalina, ki je "prinesel socializem Rusiji in ga prinaša vsemu svetu." O položaju na finskih bojiščih poročajo tukaj, da so v teku hudi artiljerijski boji in Finci so izgubili 10 letal. Ruske ranjence so začeli dovažati na tihem v Moskvo, ko so vse bolnišnice v Leningradu že prenapolnjene.

Helsinki, Finska, 21. dec.—Finske vojaške avtoritete poročajo, da je bilo veliko število ruskih tankov uničenih, ko je leta armada pričela napadati finske postojanke na karelijski semeljski ozini. Deset tankov so Finci razbili v ozadju svoje bojne črte in večje število med ruskimi bojnimi črtami. Napad s tanki na finske postojanke je podpiralo okrog dvesto ruskih bombnikov. Dvajset ruskih letal, ki so bombardirala finska obrežna mesta, so Finci sestrelili.

Kuolajarvi, severna Finska, 21. dec.—Bojišča na tej skrajni severni fronti so natrpna na ubitimi vojaki. Okrog 2000 Rusov in 200 Fincev je padlo v bitki, ki se je vršila sinoči v mrazu 22 stopinj pod ničlo. Vojaki, ki so bili ranjeni v bitki, so smrznili. Finci so porazili ruske čete v gozdovih pri Salli. Na bojišču ležijo kupi mrlcev.

Trije tedni so potekli, odkar so ruske čete invadirale finsko ozemlje. Doživle so že strahovite poraze v bitkah s finskimi brambovci. Ofenziva na skoro vseh frontah je bila ustavljena in Rusi ne morejo naprej.

Nove ruske čete še vedno prihajajo na fronto. Opazovalci so dajo, da je Stalin vrgeel armado 1.500.000 mož na bojišče, toda kljub ruski premoči se Finci uspešno upirajo. Proti tej sovjetski sili more Finska postaviti le armado 369.000 mož.

Finski vojaki na smučeh so prodrli 60 milj daleč do ruskih vojaških koncentracij pri Kemijarvi, ker so napadli sovražnika z dveh strani. Bitka je trajala več ur in Rusi so se morali umakniti z velikimi izgubami.

Gonja proti unijam v Kanadi

Delavski vodja aretiran
Toronto, Kanada. — (FP) — Posledice vojnih regulacij se opažajo v gonji proti delavskim organizacijam, zlasti proti unijam CIO. Charles H. Millard, vodja stavke avtnih delavcev v tovarnah General Motors Corp. v Oshawi, Ont., je bil aretiran na obtožbo kršenja teh regulacij.

Policija je uprizorila že več navalov na urade delavskih unij. Udrla je v glavni stan CIO, v urad jeklarske unije in organizacije častnikarjev v Torontu. Med dokumenti, katere je zasegla, je bila lista imen jeklarskih delavcev.

Millard je bil aretiran in pridržan v zaporu zaradi govora, ki ga je imel na rudarskem shodu v Timminsu, Ont.

Silby Barrett, direktor CIO, je obdolžil Gordona Conanta, načelnika justičnega departmanta v provinci Ontario, da pošilja šipone na delavske shode. Conant je bil pravni svetovalec korporacije General Motors, ko je avtna unija oklicala stavko. — Že takrat je zapretil, da bo obračunal z Millardom zaradi njegovih aktivnosti v stavki. Millard je aktiven v kanadski delavsko-farmarski stranki in združenem gibanju.

Vodstvo obrambe Millarda je bilo poverjeno odvorniku J. L. Cohenu, pravnemu svetovalcu unij CIO. Ako bo Millard spoznan za krivega prestopkov, katere mu očita obtožnica, bo obsojen v zapor in plačitev denarne kazni.

Hoover hvali junaštvo finskih brambovcev

New York, 21. dec. — Bivši predsednik Herbert Hoover je na shodu, ki se je vršil v Madison Square Gardnu, dejal, "da je svet v tem momentu priča najbolj junaški borbi za ohranitev svobode in civilizacije. To borbo vodijo finski brambovci proti Stalinovi agresiji." Hoover je apeliral na svoje poslušalce in ameriški narod, naj prisrkočijo na pomoč finskim beguncem. "V tem momentu še ni pomanjkanja živeža na Finskem," je dejal. "Potreba se bo povečala v bodočnosti. Pomorska blokada in uničenje finske trgovine bosta prinesla lakoto pozneje."

finska vlada naročila v Italiji pred izbruhom vojne s sovjetsko Rusijo. Letala z pamke Fiat razvijajo brzino 350 milj na uro in Finska jih bi potrebovala v bitkah z ruskimi agresorji.

Avtoritete sodijo, da je Nemčija zadržala letala pod pritiskom iz Moskve. Čudno se jim zdi le, ker Italija ni protestirala v Berlinu proti tej očitni diskriminaciji Finske.

Moskva, 21. dec.—Tu objavljeno poročilo omenja še male praske med Rusi in Finci na vseh finskih frontah. "Na 20. decembra so se vršile le male praske na vseh frontah," pravi poročilo. "Na karelijski ozini se je vršil topniški dvo boj. Sovjetska letala so uprizorila več ogledniških poletov."

Magnatje napadli Wagnerjev zakon

Kongresni odsek prekinil zaščitjanje

Washington, D. C., 21. dec.—Odbor Zveze ameriških tovarnarjev je izjavil, da Wagnerjev zakon ograža blaginjo ameriškega ljudstva, obenem pa je ostro napadel federalni delavski odbor, ki izvaja ta zakon. Priporočil je drastično revizijo zakona in pohvalil delo kongresnega odseka, kateremu načeljuje demokrat Smith iz Virginije, nasprotnik Rooseveltovega "new deala".

Kongresni odsek je prekinil zaščitjanje potem, ko sta dva člana tega odseka obdolžila uradnike delavskega odbora, "da so skušali potisniti v past Inland Steel Corp. da bi kršila Wagnerjev zakon."

Nathan Witt, tajnik delavskega odbora, je zanikal obdolžitev, priznal pa je, da je on svetoval uradnikom jeklarske unije CIO, predno so vložili obtožbo pri odboru, proceduro, ki bi pospešila razsodbo. To je bilo leta 1937, ko je unija CIO oklicala stavko v tovarnah "Malega jekla", v kateri je bila prizadeta tudi Inland Steel Corp.

Združna podjetje otvori obrat

Phillisburg, Kans. — Prva združna čistilnica olja v Ameriki, katero lastuje in kontrolira 120.000 članov združ v desetih državah srednjega zapada, bo pričela z obratom 28. decembra, poroča Howard A. Cowden, predsednik Consumers Cooperative Assn. Gradnja čistilnice olja je stala \$700.000. Cowden je dejal, da bo podjetje izčistilo 3000 sodov olja dnevno. Otvorilni ceremoniji se bodo udeležili voditelji združnega gibanja, reporterji in mestni uradniki.

Potniške agenture zapirajo vrata

Vladna kontrola angleških industrij

London, 21. dec.—Potniške agenture v Londonu in drugih angleških mestih so zadržale v krizo zaradi vojne, vladnih restrikcij in delne paralize transportne službe. Promet je v zastoji in veliko število agentur je moralo zapreti vrata, ostale pa so znižale število uslužbencev za 80 odstotkov.

Uradniki agentur poročajo, da bi ljudje radi potovali, toda dobiti ne morejo dovoljenja od avtoritet. Nihče ne more zapustiti dežele brez dovoljenja. Potniki, ki bi radi obiskali Pariz in Bruselj, so obveščeni, da morajo vložiti aplikacije za dovoljenje pet tednov pred odhodom.

Evan Durbin, znani ekonom, je izdal knjigo, v kateri pojasnjuje svoje načrte glede financiranja vojne. Med drugim priporoča kontrolirano inflacijo in raztegnitev vladne kontrole nad industrijami. Kontrolirana inflacija bi po njegovem načrtu prišla z bančnimi posojili vladi. Ta bi podvojila denarne dohode ljudstva in znižala kupno silo za polovico. Da se izogne kritiki, Durbin predlaga vladno kontrolo posojilnih in investicijskih aktivnosti, ta pa mora biti tesno povezana s procesom inflacije.

Nekateri finančni krogi še vedno upajo, da bo Amerika priskočila Angliji na pomoč s posojili, čeprav ima zakon, ki prepoveduje dajanje posojil državam, ki ne plačujejo obveznosti na svoje dolgove, ki so jih naradile v Ameriki. Med temi državami sta Velika Britanija in Francija.

Stavka havčukarskih delavcev končana

New Bedford, N. Y. — Obrat v tovarni Fisk Tire Co. je bil obnovljen po tritedenski stavki, v kateri je bilo zavojevanih 1200 delavcev. Antonio England, direktor unije CIO, ki je odklicala stavko, je dejal, da je kompanija pristala na vse glavne zahteve delavcev, ki so šli v boj za zvišanje mezde in odpravo akordnega dela.

ANGLEŠKO-FRANCOSKA OFENZIVA NA MORJU

Konferenca poveljnikov bojne mornarice

NACIJI SE BAHAJO Z USPEHI

London, 21. dec.—Poveljniki angleške in francoske bojne mornarice so se včeraj sešli tu na konferenci, da izdelajo načrte glede ofenzive proti nemškimi podmornicam in bojnim letalom, ki potaplajo ladje in ogražajo angleško ribiško industrijo.

Admiral Jean Darlan, vrhovni poveljnik francoske oborožene sile na morju, je konferiral več ur z Winstonom Churchillom, angleškim mornaričnim ministrom. Konferenca se je vršila za zaprtimi vrati. Udeležilo se je več drugih angleških in francoskih voščakov, toda izdano ni bilo nobeno uradno poročilo o poteku konferenca. Znano je le, da se Velika Britanija in Francija pripravljata na raztegnitev pomorskih operacij.

Ko se je vršila konferenca, je prišlo poročilo, da so nemške podmornice in bombniki napadli več angleških ribiških ladij. Med temi so bile Star of Scotland, Trinidad, Strathalbyn, Strathannock in Isabella Greig.

Clane posadke Trinidada je pripeljala danska ladja v Egersund, Norveška. Poveljnik danske ladje je poročal, da so bombe, katere so vrgli nemški letalci, razkralje parnik Trinidad. Poročilo iz Osla, Norveška, pravi, da so nemški letalci napadli s bombami in potopili avstralski parnik Uko na Severnem morju. Več članov posadke je bilo ubitih in ranjenih.

Angleška admiraliteta je priznala, da so nemški letalci napadli s bombami 36 parnikov na Severnem morju v zadnjih treh dneh. Tri so bile bojne ladje.

Berlin, 21. dec.—Nemška letalska sila nadaljuje s kampanjo, da prežene angleške patrolne ladje s Severnega morja. Komunikacije, ki je bil sinoči objavljen, pravi, da so nemške podmornice in bojna letala uničila 23 angleških parnikov in malih ladij v zadnjih dneh.

Domače vesti

V ponedeljek ne bo Prosvete
Zaradi postavnega božičnega praznika prihodnji ponedeljek Prosveta ne izide.

Avto ubil pionirja
Joliet.—Dne 17. decembra je bil od avta smrtno povožen Joseph Legan, star 76 let in rojen v Sadini vasi pri Žužemberku na Dolenjskem. Umrl je nekaj ur po nesreči v bolnišnici. V Ameriki je živel 50 let in bil je med pionirji v jolietški naselbini in prejšnja leta je vodil gostilno. Zapuška ženo in sedem odraslih sinov in hčera.

Nov grob v Detroitu
Detroit.—Zadnje dni je za pljučnico umrl John Gosensa, star 67 let in rojen na Grmu pri Novem mestu. Bil je bivši Calumetčan, ki je prišel iz starega kraja v Calumet pred 44 leti, pred 18 leti se je pa preselil v Detroit z družino. Zapuška ženo, štiri sinove in dve hčeri.

Pennsylvanske vesti
Hutchinson, Pa.—Dne 30. decembra se tu vrši svatba Jos. Mišmaha in Mary Hribar. Nevesta je članica SNPJ in upanje je, da tudi žena privede v družvo. Obilo sreče! — Dobro lovsko srečo sta imela te dni brata Frank in Albert Juvan, ki sta pripeljala domov iz pennsylvanskih hribov vsak po enega srnjaka. — Delo v tukajšnjem premogovniku je začelo pešati zadnje tedne.

Novice iz Clevelanda
Cleveland.—Dne 19. t. m. je umrl Edvard Zupančič, star 31 let in rojen v Clevelandu. Zapuška mater, dva brata in tri sestre.

Odhod kanadskih letalcev v Evropo

Prva vojaška divizija je že v Angliji

Ottawa, Kanada, 21. dec.—Obrambni minister Norman Rogers je sinoči naznanil, da bo prva grupa kanadskih vojaških letalcev kmalu odpotovala v Evropo. Ta bo štela okrog 6000 mož. Poleg letalcev vključuje tudi mehanike.

Naznanilo, da je prva vojaška divizija dospela srečno v Anglijo, kjer se je pridružila angleški armadi, je bilo objavljeno zadnji ponedeljek. Divizija šteje 18.000 mož.

Halifax, Kanada, 21. dec.—Tukajšnje avtoritete poročajo, da je bila Nemčija po radiu informirana o odhodu kanadskih čet v Anglijo. Te so odpotovale iz Halifaxa 10. decembra. Na kakšen način so Nemci dobili informacije, je še uganka. Nekateri sodijo, da je v Kanadi več Hitlerjevih agentov, ki pa se znajo dobro skrivati pred policijo.

Anglija bo priznala češko "vlado"

London, 21. dec.—Angleška vlada bo priznala češki narodni odbor, da tako poudari svoje in francoske vojne cilje, ki med drugim vključujejo osvoboditev češkoslovaškega naroda iz nacijske nadvlade. Načelnik odbora je dr. Edvard Beneš, bivši predsednik češkoslovaške republike. V odboru je tudi Jan Masaryk, sin ustanovitelja in prvega predsednika republike in bivši poslanik v Londonu. Francija je že priznala ta odbor kot centralno avtoriteto češkega naroda, zdaj pa ji bo sledila Velika Britanija.

Francosko-španska pogajanja pretregana

Madrid, 21. dec.—Pogajanja med Španijo in Francijo glede sklenitve trgovinske pogodbe so bila sinoči pretregana. Henri Petain, francoski posla-

NEMČIJA POSLALA PROTEST ARGENTINSKI VLADI

Zadeva internacije nemških mornarjev

ARAUCA OSTANE V AMERIŠKI LUKI

Berlin, 21. dec.—Nemška vlada je poslala protest Argentini proti internaciji članov posadke bojne ladje Admiral Graf Spee, katero so Nemci sami razstrelili zadnje nedeljo v bližini urugvajskega obrežja. Protest naglašala, da so člani posadke mornarji, ki so iskali zavetja v pristanišču nevtralne države in valed tega bi jih argentinske avtoritete ne smele internirati.

Nemški mornarični minister je izjavil, da je kapitan Hans Langsdorff, poveljnik bojne ladje Admiral Graf Spee, ki je izvršil samomor v Buenos Airesu, s tem demonstriral, da je ostal zvest nemški tradiciji. "Langsdorff ni hotel več živeti po uničenju svoje bojne ladje," je rekel minister. "Ko je pripeljal člani posadke v zavetje, je smatral, da je izvršil svojo nalogo. Admiralteta razume ta korak. Kapitan Langsdorff je izpolnil vsa pričakovanja voditelja Hitlerja in nemškega ljudstva."

Montevideo, Urugvaj, 21. dec.—Britski diplomatični krogi so formalno pozvali urugvajsko vlado, naj internira nemški parnik Tacomo, ker je pomagal uničiti bojno ladjo Admiral Graf Spee. Parnik je del nemške bojne sile na morju, kar je bilo dokazano, ko je spremljal bojno ladjo na odprto morje, kjer so jo Nemci potopili.

Fort Lauderdale, Fla., 21. dec.—Znamenja kažejo, da bo nemški tovorni parnik Arauca, ki se je s begom v ameriško luko rešil pred potopom po angleški križarki Orion, ostal tu nedoločen čas. Križarka še vedno čaka na nemški parnik zunaj pristanišča, dočim se ameriški rušilec kreta v bližini.

Iz Washingtona je prišlo poročilo, da prelavca nemškega parnika ni prinesla nobene evidence, da je vozil bojni material. Večino tovara tvori fosfatno kamenje, katerega je naložil v Ameriki.

New York, 21. dec.—Ameriške bojne ladje so spremljale nemški parnik Columbus, ko je odrinil iz Vera Cruz, mehliške luke, do bližine obrežja Virginije, kjer je bil potopljen. Tako je izjavil kapitan parnika Wilhelm Daehne po prihodu na Ellis Island s posadko 578 mož. Ti so dospeli včeraj v New York na ameriški križarki Tuscaloosa. Nemci so sami potopili parnik Columbus, ker mu je pretiila nevarnost zasede po angleški/bojni ladi Hyperion. Daehne se je zahvalil poveljniku ameriške križarke, ker je priskočil na pomoč nemškimi mornarjem.

James L. Houghteling, imigracijski komisar, je dejal, da nemški mornarji lahko stopijo na ameriška tla, čeprav nimajo potrebnih listin. Tri preiskave so bile odrejene, katere bodo vodili državni department, imigracijski department in detektivski urad. Te bodo skušale ugotoviti, ali je bil parnik Columbus oborožen. Ako je bil, tedaj bodo nemški mornarji internirani in ostali v Ameriki, dokler bo trajala vojna, stroške oskrbe pa bo morala prevzeti nemška vlada. V nasprotnem slučaju bodo ostali v Ameriki le 60 dni.

nik, je podal izjavo, v kateri pravi, da španska vlada ne upošteva koncesij, katere je Francija že dala. On je tudi predlagal suspendiranje pogajanj, ki niso prinesla nobenega rezultata.



Daria, ki jih prinaša močna delavska organizacija.

Narodna in Edukativna družba (Ivan Chicago) in Kanado
\$2.00 na leto, \$5.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago
in Ohio \$1.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$2.00 per year, Chicago and Ohio \$1.50 per year,
foreign countries \$2.00 per year.

Člani glasilo po dobroti.—Rokopisni dopisi in senarstveni
sklepi se ne vračajo. Rokopisne listine (letnik, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo poštjatelju le v slučaju,
če je priložil poštne nalepke.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communi-
cations and uncensored articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vse, kar ima biti s **Netem**

PROSVETA

1837-89 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovski iz naselbin

Letna seja

Waukegan, Ill.—Letna seja društva 119 SNPJ se bo vršila v nedeljo popoldne ob 2. uri. Volitve odbora in rešiti moramo druge važne stvari. Podano bo tudi poročilo o naši 30-letnici. Članice ste prav ujudno vabljene, da se seje udeležite.

Antonia Bezak, tajnica.

Darovi za Slovenski muzej

Cleveland.—Za Slovenski muzej v Clevelandu so darovala sledeča društva: Slovenski Sokol je bilo prvo društvo, ki je prispevalo \$25 v blagajno muzeja, sledeča društva pa so sklenila na svojih sejah, da prispevajo v njegov sklad: Dramsko društvo Ivan Cankar \$25, društvo Naprej 5 SNPJ \$10 in društvo Lunder-Adamič 20 SSPZ \$5. To so že lepe vsote in želeli je, da bi ta društva dobila mnogo posnelcev. Hvala vsem tem prvim darovalcem v ta plemeniti namen. Za Prosvetni klub SND—Erazem Gorshe, tajnik.

Nekaj podrobnosti

Sharon, Pa.—Še nekaj podrobnosti o Magdaleni Trojarjevi, ki je umrla 10. nov. v državni bolnišnici v starosti 33 let. Njene nesrečne bolezni je bila kriva ponesrečena ljubezen. To se je zgodilo pred osmimi leti. Ker je mislila, da bo na zaročence lažje pozabila v oddaljenosti, je pustila delo v bolnišnici Buhl, katerega je opravljala že štiri leta in odšla v New York. Tam je delala eno leto, ali vseeno ni mogla pozabiti propagande zaročenca in se je siroti omražila um. Bila je pripeljana v državno bolnišnico v Merceru, Pa., kjer se je nahajala sedem let.

Ni spadala k nobenemu društvu, pa vneseno so ji rojaki izkazali čast in jo v velikem številu obiskali ob mrtvaškem odru na domu staršev. In da je bila priljubljena med nami, so pričale številne cvetlice, katere so ji rojaki podarili v zadnji pozdrav. Miss Rozi Lenarčič ji je po radju zapela ganljivo pesem v zadnje slovo. Pokopana je bila po katoliškem obredu ob veliki udeležbi občinstva. Zapustila je žalujoče starše in sedem sester, katerim svoje globoko sožalje.

To sem napisal zato, ker je bilo že par poročil o njeni smrti, toda brez podrobnosti glede pravega vzroka njene nesrečne bolezni in prerane smrti.—Vsem čitateljem vesel božič in srečno novo leto.

Mathew Bahor.

Poročilo zastopnika

Sharon, Pa.—Zdaj je sezona za pošiljanje božičnih voščil. Seveda sem jih tudi jaz nekaterim poslal, vsem pa je nemoogo. Filipu Godinu, upravitelju Prosvete, pa pošljem poštno nakaznico za \$17.70 za naročnino in mu želim zdrave božične praznike, da bi jih užival še mnogo let poleg svoje družine. Br. Ivanu Molku, uredniku Prosvete, pa voščim vesele božične praznike, kakor tudi njegovi družini, in želim, da bi se mnogo let branil

interese naše jednote. Ne ustrašite se, če vas aršeni napadejo, saj mi zvesti člani smo na vaši strani.

Naj javnosti naznamim, kako so čitatelji veseli novice, priobčene v srednji izdaji, da je spor v Clevelandu končan. Vsi čitatelji Prosvete, s katerimi sem prišel v dotiko zadnje čase, so mi naročili, naj sporočim javnosti našo veliko zadovoljnost, da se je clevelandski spor mirno poravnal. Ni lepo, če se člani med seboj kavsajo, še slabše pa je, če se glavni odborniki lasajo in pozivajo društva in posamezne člane, da bi jih podpirali. Bratje, koga naj podpiram in zagovarjam, ker jih osebnopoznam, da so vsi prizadeti delovni na drštenem polju in že mnogo žrtvovali za podpirne organizacije?

Povem vam, bratje in sestre, da sem v moji visoki starosti preprotoval že mnogo sveta, toda še nisem našel človeka, ki bi bil brez vsake napake. Tudi se še ni rodil otrok, ki bi postal sodnik, da bi vaše sporne točke pravično razsodil. Torej ste vsi prizadeti napravili velik korak naprej, ko ste vaše malenkosti mirno poravnali. Vaši spori niso bili tako veliki kakor ste si jih prizadeti predstavljali. Taki spori koristijo le nasprotnikom SNPJ. Torej, bratje in sestre, sprejmite moje pozdrave in voščila, mogoče zadnje, za zdrave božične praznike in veselo novo leto.

Anton Zidansek, zastopnik.

Zakaj je unija UAW podpisala pogodbo

Detroit.—Marsikateri delavec pri Chryslerjevi kompaniji ni danes zadovoljen z izidom stavke in pogodbo med unijo in družbo. Da bo vsakemu znano, zakaj je unija podpisala kompromisno pogodbo, naj nekoliko pojasnim.

Razlog je bil, ker je bil zelo kritičen položaj in velika nevarnost za unijo in mogoče bi bila tudi kri tekla. Za 29. nov., v sredjo ali isti dan, ko je bila stavka poravnana, je imel Homer Martin od ADF pripravljenih 2500 skebov za napad stavarjev. Pripravljenih je bilo tudi 3000 sendvičev za skebe v tovarni. Mesti Detroit in Hamtramck sta imeli pripravljenih 1100 policajev za napad, v State Fair Groundu pa je bila pripravljena tudi milica v isti namen. Vse je bilo smotreno urejeno za razbitje stavke.

Kaj bi bilo iz vsega tega prišlo in kakšen bi bil rezultat tega nameravnega masakra? Pred voditelji je bilo vprašanje, ali naj riskirajo nekaj delavskih življenj in mogoče tudi izgubo unije? Pretilo je prelivanje krvi in tožbe po sodnih, ker se je združil ves kapitalistični aparat v Michiganu proti stavarjem—mestna in državna vlada s policijo in milico, radio in časopisje, Homer Martin s skebi.

Vse to je dalo voditeljem stavke veliko misliti in tudi povod, da so podpisali pogodbo, DA OHRANILJO UNIJO. In tu-

di v unijskih vrstah se je že začela fronta krhati, ker so delavci postajali nestrpni. Omajala jih je velikanska propaganda, ki je bila neverjetno umazana. Tudi "father" Coughlin je imel oklican shod za tisti večer in se par protestantovskih duhovnov. H. Martin je imel na razpolago Cass Technical School Auditorium za shod. Poleg tega je ves sodnijski aparat v Detroitu proti uniji.

Toliko pojasnila onim, ki niso zadovoljni z izidom stavke in s pogodbo. Ako kdo ne verjame, kar sem napisal, naj se obrne na glavni urad unije za informacije in jih bo sigurno dobil.

Anton Jurca, 121.

O Družinskem koledarju

Detroit, Mich.—Ameriški družinski koledar za leto 1940 sem prečitala in se mi zdi; da prekasno vse prejšnje. Morda najbrže radi tega, ker sta v njem dva zgodovinska spisa iz Calumeta, Mich., kjer mi je tekla zibelka, oziroma sem bila v njem rojena in skojena.

Vsi spisi v omenjenem koledarju so zelo zanimivi. Posebno pa spis I. Molka in J. Ovna, kakor tudi A. Zajca o zgodovini premogarjev v okolici Forest Cityja, Pa. Seveda najbolj se mi godaše zgodovina družstva sv. Jožefa, ker imena ustanoviteljev so mi večinoma znana. Med imeni ustanoviteljev je tudi ime mojega pokojnega očeta Johna Svetliča, ki je umrl pred 40 leti. Slika odbornikov družstva sv. Jožefa iz leta 1901 mi je tudi poznana, oziroma poznam vse osebno. Če se ne motim, je večina teh že pomrla. Med ustanovitelji vidim imena, o katerih so moji pokojni starši večkrat pravili, da so bili pri njih na hrani in stanovanju. Moji starši so prišli v Calumet leta 1875.

Kot razvidno iz zapisnika omenjenega družstva, so si ustanovili svojo godbo leta 1894. Prvi učitelj njih godbe je bil kapelnik mestne godbe v Črnolju v Beli Krajini; pisal je je Matolin (prvo ime sem pozabila), Čeh po rodu. Radi pijančevanja, kot mi je moj soprog pravil, je bil pri mestni godbi v Črnolju odstavljen. V tem času, kot piše br. Ivan Molek, je dobil od znaneč pismo iz Calumeta, ako hoče priti k njim, da bi učil godbo na pihala. Tudi tukaj se je udajal pijati in so ga odslavili. Bil je nizke in debele postave. Bil je večkrat v naši gostilni. Mi otroci smo ga dražili z—debeluhom... Za njim so najeli za učitelja nekega Angleža. Bolehal je za nadohu in kmalu potem umrl. Ker je bilo težko dobiti kapelnika v okolici Calumeta, so ponovno pisali v Črnolju, kot že I. Molek piše v svojem spisu, tedanjemu kapelniku—črnoljskem godbe Fr. Padjeru, tudi rodem Čeh. Sedaj se nahaja v Cicero pri Chicagu, oziroma se je nahajal tam leta 1921, ko ga je moj soprog obiskal. Kajti tudi moj soprog je bil pri godbi v Calumetu, kakor tudi v Črnolju in njegov prvi učitelj je bil omenjeni Fr. Padjera.

Kolikor se tiče spisa, oziroma zapisnika omenjenega družstva, da ni v njem nikjer zapisano, da bi bil kdo izključen radi velikonočne spovedi, naj jaz stvar pojasnim bolj obširneje. Mislim, da br. Molek ne bo zato užaljen, kajti on je povzel in opisal tisto,



W. G. Carey, predsednik Ameriške trgovske zbornice.

kar je stalo v zapisnikih. Kako to in zakaj ni bilo izključenje radi neopravitve velikonočne spovedi označeno v zapisnikih, je torej vzrok: Prvi duhovni vodja družstva sv. Jožefa je bil Marko Pakič (pred nekaj leti je umrl v Elisu, Wis.). Ta župnik se ni vtikal v društvena pravila in njih zadeve. Ni se vtikal v politiko in ni sovražil onih, kateri niso verjeli v cerkevne dogme, katere je on učil. Ko je pa na njegovo mesto prišel novomašnik Luka Klopčič in pristopil v društvo, je kmalu začel izvajati velikonočno spoved. Vsak član je dobil od njega (Klopčiča) listek, s katerim se je moral izkazati pri tajniku. Tajnik ni smel vzeti asementa od člana, kateri se ni mogel izkazati z listkom, da je bil pri spovedi, in ga nje-mu izročil. In ker dotičnik ni mogel izkazati se z listkom, ker ni verjel v tisto šaro in ni bil pri spovedi, se od njega, kot že omenjeno, ni vzel asement in je seveda bil avtomatično črtan iz družstva. Obratnave ni bilo nobene, ker je vsako vedel, da bi mu ista nič ne pomagala, in stvar ni prišla v zapisnik.

Br. Molek je najbrže pozabil, da poleg marširanja po ulicah na njih praznike in piknike jih je godba vodila po ulicah tudi vsako leto k spovedi, oziroma k obhajilu. To je bil za omenjeno društvo in sploh za vse Slovence v Calumetu največji praznik. Z godbo na čelu so marširali po ulicah v cerkev k obhajilu in potem zopet iz cerkve po ulicah predno so šli v društveno dvorano. Godbeniki so šli k spovedi dva tedna kasneje, kajti oni niso mogli iti obenem z njimi, ker so jih morali voditi in jim na pihala trobiti. Po tisti paradi je večina društvenikov šla in se razkropila po slovenskih krčmah. Vsak slovenski salunar je za isti dan pripravil lunč (jestvine), ker je vedel, da se bodo prišli okrepčati, ker niso zjutraj jedli radi obhajila. Po lunču se tudi bolj fletno pije. Veliko se jih je tako napilo, da so čez nekaj časa vse, kar so pojedli in popili, ven zmetali. Seveda tudi hostijo.

Znano mi je, da je bilo radi spovedi izključenih več članov. Med njimi tudi moj soprog, narkar so se potem potrudili in ustanovili društvo ter ga priključili k SNPJ.

Kot sem že omenila, je letošnji družinski koledar jako zanimiv, posebno za vas nekdanje Calumetčane. Kajti poleg spisa o družstvu sv. Jožefa je tudi zanimiv spis o zgodovini SHZ, katero je opisal Jože Češarek. Nekdanji Calumetčani v Detroitu, Milwaukeeju, Chicagu in drugod, sezite po njem. To je knjiga, katera je vredna, da jo hranite za spomin. V nji je tudi več slik in nekatere osebe so vam znane. V koledarju je tudi slika odbornikov družstva sv. Jožefa, ki so v "generalskih" oblekah.

K. Junko, 121.

Bivši vodja učiteljev tožih pisatelja

New York.—Dr. Jerome Davis, bivši predsednik Ameriške učiteljske federacije, je vložil tožbo proti Benjaminu Stolbergu, znanemu pisatelju, in izdajateljem magazina Saturday Evening Post pri državnem sodišču zaradi obrekovanja. Stolberg je v člankih, katere je objavil ta magazin, trdil, da je Davis komunist in stalinit. S tem je škodoval Davisovemu ugledu in ga očrnil v javnosti. Davis zdaj zahteva odškodnino v vsoti \$150.000. Magazin Saturday Evening Post izdaja Curtis Publishing Co.

Vreme pomaga pričevati

Kakor poročajo osrednja vremenoslovna postaja, je prejel lansko leto nič manj nego 21.000 vprašanj, kakšno je bilo vreme tega in tega dne v preteklosti. Mnogi ljudje se ne zanimajo samo za vreme, kakršno bo, temveč tudi za vreme, ki je vladalo kdaj tudi v kakšnem davno preteklem letu.

Vremenske gostaje beležijo že mnoga leta in desetletja vremenoslovne prilike posameznih dni v različnih ozemljih in tako je n. pr. malenkost dognati, da-li je ob izbruhu svetovne vojne l. 1914 sijalo v Parizu sonce ali pa je šel dež. A zakaj se nekdo zanima za vreme, ki je vladalo n. pr. 16. avgusta 1909 popoldne? Vzroki za takšno radovednost so mnogovrstni, včasih resni, včasih pa dokaj nenavadni.

V nekem procesu, kjer je šlo za milijono vsoto, je bilo pred nedavnem odločilne važnost vprašanje, kakšno vreme je imela francoska atlantska obala 19. sept. 1937. Tega dne so bili natovorili neko ladjo s šampanjcem za Ameriko. V Ameriki so potem ugotovili, da je bil že plačani tovor pokvarjen. Francoski dobavitelji so v odškodninski tožbi, ki so jo bili vložili proti njim, trdili, da je abnormalno vreme ob času nakladanja povzročilo škodo. Vremesko poročilo tistega dne, ki si ga je sodišče priskrbelo, je velelo, da je divjala tedaj izredno huda nevihta s težkimi viharji. Pri ocenjevanju vprašanja škode je imela ta ugotovitev znatno vlogo.

Pogostoma potrebujejo podatkov o preteklih vremenskih spremembah in odškodninskih tožbah v zvezi s prometnimi nesrečami. Ali je vladala na dan, ko je prišlo do trčenja, megla? Ali je deževalo, da so bile ceste spolzke? Na takšna vprašanja odgovori centrala francoske vremenoslovne službe lahko za vsak dan, za vsako uro, za vsako okrožje svojega področja. Neki mladi raziskovalec je pripravil razpravo o "Vremenu in svetovni zgodovini," pa je poslal vprašalno pismo, na kateri so bili zabeleženi vsi zgodovinski važni dnevi zadnjih 70 let. Hotel je vedeti za vreme teh dni in so mu dali točne odgovore. Že iz takšnih razlogov je torej vremenoslovna služba važna ustanova.

Naravnost groteskno pa je bilo vprašanje nekega Američana. Neki Newyorčan je bil tožil svojega brata zavaljo razžaljenja. Brat ga je bil imenoval morilca lastne matere. Pred enajstim leti je skrbel za staro mater, ki je iskala zdravlja na francoski Rivieri. Po nekem sprehoju je stara dama umrla za pljučnico. Starjši brat je tedaj trdil, da je mlajši brat po nemarnosti izpostavljal mater slabemu vremenu in s tem povzročil njeno smrt. Na podlagi vremenskega poročila je bilo mogoče ugotoviti, da je ob času, ko sta mati in sin odšla na sprehod, vladalo izredno lepo in toplo vreme, ki se je pet tednov nenadno pokvarilo, tako da je bil očet nemarnosti neumesten.

Življenje pod morsko gladino

V morju živi na milijarde raznih živali. Tako se nahaja samo v Jadranskem morju okoli 360 različnih vrst rib; lovijo pa samo okoli 100 vrst teh rib. Največ pa lovijo ribiči pebinske ribare: sardele, palamide, skuše, tune, girice, bakalare in druge. V Jadranu pa žive tudi delfini, najrazličnejši morski ježi, morske zvezde ter ostale večje ali manjše živali.

Včasih priplujejo tudi za velikimi ladjami v naša vodovja morski psi, ki so nevarni za kopalce. Vendar pa se morski psi nikoli dolgo ne zadržijo v Jadranskem morju, ker jih preženejo delfini s svojimi močnimi udarci. Kakor delfini na eni strani škodijo našim ribičem, tako jim na drugi strani koristijo, ker "čistijo" morje od rib roparic, katere se zadržujejo prav tako med majhnimi ribami kakor delfini.

Svet pod morjem živi svoje posebno življenje. Znanstveniki ga proučujejo na ta način, da se spuščajo v morske globine v potapljaških oblekah. Tako vidijo s pomočjo posebnih naprav tudi ona morska bitja, ki jih zjemljani s prostim očišom niti ne morejo videti. Med algami in morsko travo žive školjke, polži, kače ter ribice, ki se svetijo, ker imajo v repu električno strujo, nadalje morski polipi, ki morejo s svojimi tipalkami oviti in zadaviti tudi človeku. V morju pa je tudi nebroj morskih konjičkov, pajkov, koral in zvezd. Skratka: podmorski svet je tako pisan, da se zunanji življenje še zdaleka ne more primerjati s njim.

Potapljači se nahajajo prečestokrat v velikih nevarnostih, ko se spuščajo na morskno dno. Zato pa se spuščajo na morskno dno v posebnih potapljaških zvonih, obenem pa so oboroženi še s puškami, s katerimi morejo streljati tudi v vodi.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 22. decembra 1919)

Domače vesti. V Salt Lake Cityju, Utah, je bil Hrvat John Borčić obsojen na smrt zaradi umora neke Američanke.

Delavske vesti. Baroni mehkega premoženja sprejemajo pravni načrt in nagajajo pri sestavljanju nove mezdne pogodbe.

Iz inozemstva. V Parizu upajo, da bo ratifikacija versajske mirovne pogodbe dokončana in oficijelni mir razglašen okrog božiča.

Sovjetska Rusija. Generala Denikina se pri-šel baron Wrangel.



John G. Winant (drugi od leve strani), direktor Mednarodnega delavskega urada, Arthur Altmeyer (tretji od leve strani), načelnik odbora socialne zaščite, sta bila pozdravljena po J. E. Sandovalu (levo), predstavniku Kube, in Robertu La Francu, ko sta dospela na konferenco delavskega urada v Havani, Kuba.

Dve krivici—pravica!

Ne vemo, ali se bi človek jokal ali smejal, ko te dni čita "duhovite" argumente, s katerimi poskušajo ameriški stalnovci in njihovi sopotniki v vseh jezikih opravičiti Stalinov razbojniški napad na finsko republiko.

Zofistiklo in kazuistiklo poznamo. S tem dvojim operirajo že stoletja razni verski apologeti, ki so zmojni "opravičiti" tudi najostudnejša hudodelstva v interesu svete vere, na primer zverstva Svete inkvizicije. Njihova metoda je negativno nahruljevanje. Ali ima obtoževalec sam čiste roke? Ali nisi ti, ki očitaš drugim in sodiš druge, ali niso tebi enaki sami kradii in morili?... .

To "podere" vse. Na ta način zdaj stalnovci in njihovi sopotniki "podirajo" ogorčene in upravičene obsodbe Stalinovih bestialnosti na Finskem. Enako ogorčeno — igralci! — vprašujejo: Kaj je delala Anglija? Kaj je delala Francija? Kaj je delala Amerika? Ali niso tudi demokracije kradle, ropale in morile? Čemu toliko vpitja nad Stalinom, toliko krockodilskih solz nad Finsko? —

Da — angleški imperialisti so uropali in zasužnjili Indijo in na barbarski način uničili bursko republiko v južni Afriki! Francoski imperialisti so približno tako pridobili svoje kolonije! Ameriški imperialisti so vzeli Spancem Filipine in Havaj, vzeli so Kolombiji Panamo za prekop in prisilili Kubo, da jim je dala ozemlje za pomorsko oporišče! Vse to je res — še veliko več! Upravilec je bilo, dolga vrsta jih je v zgodovini.

Kaj pa to dokazuje? Mar to dokazuje, da je demokracijski ideal lopovski in zločinski? Ali naj to opraviči Stalina (in Hitlerja in Mussolinija in japonske gangeže), da tudi on lahko kradle, ropala in ubija? Če so Angleži, Francozi in Američani bili dolgoprstni imperialisti, ali je pravilno, da je tudi Stalin takšen — prav takšen — dolgoprstni imperialist? Če vidim sosedu, da je lopov, ali naj to tolaži mene, da ga lahko posnemam? Od kdaj in po katerem etičnem pravilu se krivica izbija s krivico, tako da sta dve krivici — pravica?

Od kdaj? Od pamtiveka! Barbarsko pravo "glavo za glavo, zob za zob" je še danes podlaga takozvani justici, po kateri država umori morilca! Ampak vsi iskreni socialisti in vsi iskreni demokratje sovražijo in obsojajo to barbarsko pravo, katerega se drže nazadnjaški buržujski in kapitalistični režimi. Po kakšni človeški pravici je torej še mogoče razlikovati med temi režimi in med Stalinovim režimom, ki se poslužuje istega barbarskega prava, katerega so se poslužili doslej vsi imperialisti, kapitalisti in tirani?

Stopimo korak dalje in jasna nam bo gorostajna hinavščina stalnovcev in njihovih sopotnikov, ki se nikakor ne morejo izkapat iz omrežja stalnovske propagande. Na Rusijo kažejo kot na — slovensko državo. Njihovo slovansko srce je užaljeno, ker ves ogorčeni svet obsaja Stalinov tiranski in agresivni režim! Kakor da bi bila Stalin in slovansvo eno in isto! Kakor da sta slovansvo in boljševiška diktatura istovetna!

Pred svetovno vojno je ves demokracijski svet žigosal ruski carizem kot največje tiranstvo na svetu — in nihče, ki je imel le malo soli pod kapo, ni tega žigosanja smatral za žaltev Slovanov in slovanskega čuta. Val smo vedeli, da carizem je eno, slovanski Rusi so pa drugo. Tudi ruski boljševiki — o katerih zunanji svet takrat še ni nič vedel — so poudarjali razliko med carskim režimom in ruskim ljudstvom. Rusko ljudstvo ni bilo odgovorno za carizem!

Ali je rusko ljudstvo danes odgovorno za zločine Stalinove klike? Prav toliko je odgovorno kot je bilo za zločine carjev! Ruski delavci in kmetje nimajo nobene besede in morajo delati, kar jim ukaže diktatorski režim. Stalin ni vprašal nikogar, ko je sklenil pakt s Hitlerjem, ko je udrl na Poljsko in ko je zdaj napadel Finsko. To je storil na svojo pest — in če danes ves pošteni svet obsaja Stalina, obsaja samo njega in kliko, ki mu slepo sledi, ne pa slovanske Rusije. Če torej ni bilo med carskim despotizmom in ruskim ljudstvom nič skupnega, v čem obstoja skupnost med stalnovskim despotizmom in slovansko Rusijo? Ali naj iz te logike izvajamo, da je ves ruski narod despotičen?

Ce bi ameriški stalnovci in njihovi sopotniki le vedeli, kako strašno se smeja!o!

NOČ PO IZDAJI

LIAM O'FLAHERTY

ROMAN

Postoveni OTON ŽUPANČIČ

Nato si je nenadoma pritisnila robec na nos in krepko prhnila. Glasno mrmranje je odbravalo njene besede. Oče je plašo poskusil nekaj reči, a je odnehal. Slišati je bilo, kako je McPhillipovka nekaj zamomljala, a nihče je ni poslušal. Nihče se ni zmenil zanjo, samo Gypo, ki je še vedno na tleh čepel strmel vanjo, je ljubkoval spomin na njeno dobroto do njega kakor razkošno dragotino, od katere se bo moral hitro ločiti. Čeprav je bil on kriv vsega razburjenja, so ga bili vsi pozabili v pričo vse večjega razburjenja zaradi prepira med očetom in sestro mrtvega revolucionarja.

Zdaj se je Mary obrnila k Gypu ter ga je nagovorila.

"Ako ste bili mojemu bratu prijatelj," je rekla, "ste tukaj dobro došli. Stopite za minuto v sprejemnico. Rada bi govorila z vami."

Gypo se je zdrnil, in ko je pogledal Mary, so se mu čopaste obrvi zvijale grozeče kakor rilci. Rekel pa ni nič. Njo je mrki pogled zbežal, da je lahko zardela. Pohrknila je in si pritisnila prste k ustnicam. Začela je urno govoriti, kot bi se pred neprijaznim velikanom opravičevala, da je bila tako drzna in se je obrnila nanj z zahtevo.

"Zato namreč, ker nam je Frankie povedal, da vas je srečal v dunboyskem zavetišču, preden je prišel sem. Vi ste edini, ki ga je srečal v mestu, preden je prišel sem, da bi prejkone... da bi mogli vi..."

Zmedena je prestala, osupla nad presenetljivo izpremembo, ki se je izvršila v Gypu. Ko je govorila, se ga je polastil silen nemir, da se mu je obraz spazil, kakor bi gledal presunljivo grozoto. Tedaj je prestala. Njegov obraz je še vedno strmel vanjo. Nato je kdove zakaj skočil na noge in z najvišjim glasom zaklical: "Ze prav."

Ko je sklonil glavo in gornji del života, da bi se pognal na noge, se mu je desni hlačni žep obrnil narobe. Stirje srebrni novci so mu zažvenketali po cementnih tleh. Ti novci so bili drobšč, ki ga je dobil v krčmi.

Okamenel je. Vsaka mišica v telesu mu je otrpnila. Glava mu je zastala. Čeljusti so mu šklepnile kakor zobje medvedje pasti, ki se je brez učinka sprožila. Za očmi mu je zagomazal prijazen hlad in tisti leden občutek, da je tik pred obupnim in krvavim bojem. Zakaj bil si je v svesti, da ti štirje beli srebrnjaki, ki leže očito, tako zelo očito na tleh, tako jasno dokazujejo, da je izdal svojega tovariša, kakor glasna izpoved na trgu, polnem ljudi.

Nekdo se je pripognil, da bi denar pobral. "Pustite jih," je kriknil Gypo.

Vrgel se je na tla, in razprežena desna dlan mu je pokrila novce s topim ploskom, kakor kadar pade težka mrtva riba na železen krov.

"Saj sem ti jih hotel samo dati," je zahropel zgrbančen mlinar, ki se je bil pripognil za novci. Gypov zalet ga je bil podri na kolena.

Gypo ni poslušal njegovega pojasnila. Ko je zbral novce v levo pest in, oprt na desno roko, zopet vstal, je prisluškoval, pričakujoč naskoka.

Toda naskoka ni bilo. Vse je kakor hipnotizirano strmel nad čudnim početjem razdražene velikana. Gledali so z odprtimi usti vsi razen Bartlyja Mulhollanda in Tommyja Connorja, ki sta stala v ozadju ter si na poseben način pomežiknila. Gypo je vrgel oči po sobi in ujel njun pogled. Nenadoma ga je nekaj izpodbodlo, in dvignil je desnico nad glavo, zatopotal z desno nogo, vrgel glavo nazaj, pogledal strmo kvišku ter zavpil: "Prišeem na Boga vsemogočnega, da sem ga svaril, naj se ogiba hiše."

Za tri sekunde je zavladala smrtna tišina. Tedaj je bilo čutili, kako je preletela prostor zona. Sleherni se je spomnil z grozo, da je krožil med ljudmi sum, sum, da je ovaduh izdal Francisja Josepha McPhillipa. Ovaduh! Groza, ki jo more popolnoma občutiti samo irsko srce. Za en strašen trenutek je vsak in vsaka pričujočih osutil in osutila sebe. Nato se je vsak ozrl po sosedu. Polagoma je strah izpodrinila togota. A ni imela smeri. Celotaj najpogumnejšim je zastajala sapa, ko jih je obšla misel, da bi bil morda utegnil silni, divji orjak... Nemogoče!

"Ni, ga ki bi sumil tebe, Gypo. Zastran tega se ti ni bati," je kliknil Tommy Connor, veliki rečelčni delavec z dokaj z ogromnimi čeljustmi kakor junec, tisti, ki je prej šepetal z Bartlyjem Mulhollandom.

Nehote je govoril s posebnim, jeznim po-

udarkom v glasu.

"Nihče te ne sumi. Ljubi Bog, kam pa misliš!..."

V zboru so pritrjevali. Vsak se je hite! strinjati s Connorjevo ugotovitvijo. Nekdo je položil Gypu na ramo roko in začel: "Seveda je splošno znano, da je..."

Gypo pa je moža divje sunil s komolcem od sebe ter naglo stopil proti McPhillipovki. Ničesar ni pogledal, samo s komolci si je delal pot. Stal je pred McPhillipovko. Nekaj trenutkov je nepremično strmel vanjo. Nato si je počasi segel proti glavi ter snel klobuk. Čutil je, kako ga žene nepremagljiv nagib. Vse, kar je počel, se je izvršilo, preden se je svojih dejanj zavedel. Duh se mu je opotekaje lovil za dejanji, jim skušal ugovarjati, jim šepetati svarila. A ni imel moči.

Ta nagon, ki se ga je polastil zdaj, je bil enega izvora s tistim, ki ga je ovladal, ko je gledal v izložbo ter mislil na svojo mladost.

Bil je izven sebe. Ustnice so mu drhtele. Grlo se mu je zagatilo. Lovil je sapo z različnim zvokom, ki je bil podoben obupnemu stoku. Levico je iztezal proti McPhillipovki. Počasi jo je odprl. Na dlani so ležali štirje srebrni novci.

"Nate," je zaječal. "Vi ste bili dobri z mano in meni je hudo, da ste nesrečni."

Prijela ga je blazna želja, da bi potegnil iz žepa sveženj bankovcev in jih tudi dal nji, a že ob sami misli na tako norost je vztrepetal. Zato pa je spustil tiste štiri novce McPhillipovki v krilo.

McPhillipovka je pogledala denar, nato pa je bruhnila v glasno ihtenje. Ta zvok je Gypu zmešal pamet. Zasukal se je in planil proti vratom. Spoteknil se je ob prag ter se opotekel v vežo. Tekel je po hodniku in jezno preklinjal in zamahoval na vsakega, ki mu je prišel na pot. Stal je pred večnimi vrati in globoko sopol.

Dva moža sta stekla za njim. Bila sta Bartly Mulholland in Tommy Connor, delavec z doka.

PETO POGLAVJE

"Gypo!"

Gypo je stopil že tri korake po cesti, ko je prišlo skozi mrak do njega njegovo ime, izgovorjeno v tistem zateglem šepetu, kakršen je med revolucionarji v navadi. Takoj je sključil hrbet kakor osel, ki je dobil krepak udarec. Nato je postal. Ni se obrnil, ni se odzval. Čakal je. Z utripajočim srcem je poslušal počasne korake, ki so prihajali od zadaj proti njemu. Ena, dve, tri, štiri... ustavili so se. Gypo se je ozrl na levo. Poleg njega je stal Bartly Mulholland.

Ona dva sta stala nasproti okna, skozi katero se je usipala mimo Gypovih prsi Mulhollandu na obraz luč od svetiljke. V tej luči je bil videti Mulhollandov rumeni obraz skoraj črn. Bil je razoran navpično od sence do čeljusti z globokimi črnimi razori. Usta so bila široka in odprta, razpotegnjena v večno rezanje, v katerem pa ni bilo prav nobene vedrine, to večno rezanje porogljivega prezira, ki ga vidiš malone vedno na obrazu ljudi, ki si prizadevajo zakrivati svoje misli. Nos je bil dolg in ozek. Ušesa velika. Čelo je bilo razorano vodoravno, koža na čelu je bila jako bela proti temni polti na licih. Razori na čelu so bili jako plitki in ozki, kakor tenke črte, potegnjene s ostrim svinčnikom. Prav za prav je bila vsa vnanost tega obrata podobna umetnega obraza, kakršni se proizvajajo v igralški garderobah s pomočjo rdečila itd. Ta vtis so jacičili lasje, ki so mu štrleli v razmršenih svežnjih izpod lopataste čitka rjave volnene kape. Bili so kakor amazana rjava lasulja, že vsa obrabljena. Toda niti lasje niti kateribodi del obraza ni bil umeten. Vse je prišlo naravi iz roka, ki jo je po vsej priliki prišla kaka posebna muha, da je izoblikovala tega človeka za zarotniško vlogo. Zarobit je bil klovnski obraz, da je skrivaj zarotniško oko, ako ga nisi prav od blizu preiskal. Oči so imele barvo morske vode, amazane od sivga peska. Te oči opisujejo včasih kot vodeno modre, a ta opis je čisto napačen. V njih je bil nepopisen hlad in globočina, ki se je ne more opisati nobena barva. Sreple so Gypu v obraz, ne da bi se jim bile količkaj zgenile zenice ali veke, in niso izražale nikakršnega občutka. Niso bile vrata duši, kakor navadne oči, temveč line za prežo. Strmele so stekleno kot mačje oči.

(Dalje prihodnjice)

Ljubezen v jeseni

Cvetko Zagorski

Lojze je krenil po nabrežju. Zive duše ni bilo več tu. Bila je pač že jesen, hladna, vlažna in meglena.

Drašč je po pesku, da je šumelo pod nogami suho listje in rjav, zredi divji kostanj so se luščili iz bodečastih lupin.

Ob nabrežju je drsela neslišno modra vodna gladina, široka kostanjstva drevesa pa so zajezala ob straneh razgled.—Drevored se je izgubljal v megli.

Od nekod je slišal Lojze šum, kakor da pometa nekdo listje.

Ko je prehodil še nekaj korakov, sta se izoblikovali iz megle sklonjeni postavi dveh pometačev. Vsak je vihtel brezovno metlo na svoji strani drevoreda in spravljal listje v kraj. Eden je bil invalid z leseno nogo. Nerodno se je prestopal med enakomernimi zamahi z metlo.

Moža sta molčala in mrko gledala na svoj posel, kakor da bi štela te drobne, šumeče mrtvece, ki jih spravljata ob cestni rob.

Vasj Lojzetu se je zdelo že nekaj dni vse tako otožno in brezupno; megla, ki se je zajedala obleko in v dušo, zastrto nebo brez enega samega svetlega pra-

mena žarkov, gosta vlaga v zraku, da je kar čutil drobne kapljice, ki so dražile nosnice in grlo in prinajdale prehlad...

Ob takem vremenu se naberejo še vse skrbi in težave, ki so do tedaj čakale in prežale na človeka — saj niso nič bolj težke kakor so bile takrat, ko je še sijalo sonce, toda zdaj se zde prav tako sive in vlažne in brezupne kakor jesensko vreme.

Take so bile Lojzetove misli, ko je koračil po nabrežju. Sam sebi se je zdel star in vsem vnapoti. Neploden, nekoristen živi tjavendan, životar, in vsi njegovi napori in načrti se razbijajo ob konvencionalnosti dru-

štva. Sam ni vedel, kaj bi naredil, če bi se mu odprla možnost, da bi se vrnil v domovino. Tam bi bil morda potreben, morda bi bil potreben za kaj, kar bi bilo koristno. A zdaj je v mestu, v mestu, v mestu... in vsi njegovi napori in načrti se razbijajo ob konvencionalnosti dru-

štva. Sam ni vedel, kaj bi naredil, če bi se mu odprla možnost, da bi se vrnil v domovino. Tam bi bil morda potreben, morda bi bil potreben za kaj, kar bi bilo koristno. A zdaj je v mestu, v mestu, v mestu... in vsi njegovi napori in načrti se razbijajo ob konvencionalnosti dru-

VRHNJA PLAST



"Hophead mi je naročil, naj ga oprostim, ker gre, da pričra pred Diesovim odsekom."

be in ob nenehnem preračunavanju, koliko vrstic je napisal danes in koliko jih še bo in koliko dinarjev to zneso.

Ozri se je po vodni gladini. Da bi mogel teči tako neslišno in gladko kakor ta čista modra voda! Iz kraja v kraj, iz dežele v deželo, mimo tolikih nabrežij in nezadovoljnih ljudi. Res, stopil bi v vodo, zaprl oči in se pustil nositi, nositi...

Slišal je iz megle počasne korake po listju. Lotila se ga je radovednost, kdo hodi po nabrežju kakor on. Iz megle se je odvila vitka postava v sivem plašču—res, bila je tovarišica Mica. Nasmehnila sta se.

"Kam?" je vprašal Lojze.

"Kar tako," je odgovorila.

"No, potem greva lahko skupaj—kar tako," je rekel. Lojze je krenil z njo nazaj po nabrežju. Nekaj trenutkov sta molčala in Lojze je čutil ob sebi njeno lahno, prožno hojo in slutil, da je prišla tudi ona sem v takem razpoloženju kakor on. To mu jo je približalo.

"Premišljam o življenju," je rekel defetistično. "Ali se mar spiacja živeti, delati, se gibati? Zakaj? Umreš tako ali tako. Res: koliko se trudimo ljudje, koliko upamo, verujemo, ljubimo... pa pridejo taki jesenski dnevi in vidiš, da je vse neumnost, prazna neumnost!" Ko je Lojze tako govoril, mu je že vstajalo globoko v duši upanje, da morda le ni vse tako brezupno, kakor se mu zdi. Če bi bilo res vse tako brezupno, bi sploh ne govorili! In pričakoval je, da bo ona pritrdila njegovi skriti veri.

"Ne govori tako," je res rekla. "Temu je le razpoloženje krivo. Samo pomisli, kako je življenje vendar pisano, zanimivo, polno nalog, ovir, zmago-slavja... in pomisli na velike družbene probleme, kako se v nasprotnih rešujejo, na vso to zapletenost... na vse ljudi, ki žive tebi podobno življenje in se bijejo..." Lojze je čutil, kako bi povedala rada mnogo več, kakor so mogla besede. Vera, velika vera je ležala med tistimi presledki v stavkih. Sama se je ogrela ob tej veri, ki jo je hotela viliti v dušo Lojzetu in tudi njej sami so te besede vlivale vero.

"Treba je delati in živeti," je nadaljevala. "Kakor pravi nekje Romain Rolland: treba je živeti polno življenje tega časa, neprenehoma dajati in sprejemati in dajati in spet dajati in še sprejemati."

Potem sta se ločila. Stisnila mu je toplo roko priručno in bodrilno in odšla—ona zdaj vedra, on pa še vedno mrk.—Vendar se je v njem nekaj razgibalo in njegova defetistična filozofija se je docela omajala.

"Kako je to čudno," si je dejal, "Pride slabe volje kakor jaz, pa se ob meni ogreje in odide vedra. Namesto da bi postala ob meni še bolj mrka... Čudovito dekle," je pomislil že z veseljem in občudovanjem. "Da, čudovito dekle," je ponovil in krenil po mestu.

Drugi dan se je sprehajal Lojze spet po nabrežju. V njem je bilo od večraj upanje in pričakovanje, da bo srečal Mico kje v mestu. Ni je srečal in zdaj je krenil na nabrežje. "Morda pride, morda zahaja redno sem," si je mislil. Zdaj je bil njegov korak že bolj živahen in manj so blodile oči po reki in iskale po zastrti sivini pramena žarkov. Srce mu je ogrelo korake, z očmi pa je skušal prebosti meglo in kar skelele so ga od nategovanja. Zdaj se odvila iz megle postava—res je bila ona. Že se je smehljala.

"Prišla sem, da morda spet srečam kakakega obupanca," je dejala nežno in malo nagajivo. Lojze se je nerodno nasmehnil in krenil z njo nazaj po nabrežju. Govorila sta o študiju, o zadnjih dogodkih v svetu, o filmih, ki jih vrte te dni kinu. Potem je prešel pogovor na nekega znanca.

"Ah, tako pust je. Sam pesimizem ga je! Je že res, da težko živi in da ima smolo v življenju, toda...," je razlagala.

"Seveda, kakor da bi bil on edini, ki ni zadovoljen!" jo je prekinil Lojze in še kar zjezil. "Treba je preko osebnih pesimističnih razpoloženj. Treba je delati in živeti. Treba je neprenehoma sprejemati od življenja in dajati in spet sprejemati in..." Hipoma je prenehal in pogledal dekle ob sebi. Ko se je tako zaveroval v svoje besede, ga je smehljaje in premeteno pogledovala od strani. "Saj so to ven-

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih
VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKARNE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unjako delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:
SNPJ PRINTERY
2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Tel. Rockwell 4984
CHICAGO, ILLINOIS

dar njene besede! je pomislil in bilo ga je sram. Toda Mica se je zdaj zasmejala tako priručno in vedro, da se je zasmejala še on. "Tako je prav!" je vzkliznila. "To se res pravi sprejemati." Lojze ji je toplo in hvaležno stisnil drobne prste.

Listen to and Advertise on
PALANDECH'S YUGOSLAV RADIO
Folk Songs and Music
Tamburitzia Orchestra
Station WWAE, Every Sunday 1 to 3
636 S. Clark St., Chicago — Har. 30

Električni Štedilnik pomeni Vesel Božič

Trikrat na dan— za bodoča leta!

Automatičen... hiter... čist... varčen!

● Za najsrečnejši Božič dajte materi priložnost-kuhati s elektriko. Hitrost, čistoba in brezskrbnost ji bo prihranilo mnogo dela... da ji več časa za druge stvari. Hrano skuha boljše. Jed bo bolj okusna—bolj užitna za celo družino—ker je hrana skuhana v lastnih naravnih sokih.

Električni štedilniki se prodajajo pri razprodajalcih električnih naprav, v prodajalnah železnin, pohištva, veletrgovinah in Commonwealth Edison Company.

Kuhajte z Elektriko

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine in eni naročnik. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$4.00 za eno leto naročnine. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vrzoka, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Druž. države in Kanado \$6.00	Za Cicero in Chicago je...	\$7.50
1 tednik in.....	1 tednik in.....	4.30
2 tednika in.....	2 tednika in.....	5.10
3 tednike in.....	3 tednike in.....	5.90
4 tednike in.....	4 tednike in.....	6.70
5 tednikov in.....	5 tednikov in.....	7.50
	Za Evropo je.....	\$9.00

izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plaču in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime.....Čl. družina št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od slededih članov moje družine:

2).....Čl. družina št.....

3).....Čl. družina št.....

4).....Čl. družina št.....

5).....Čl. družina št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....